

A child wearing a red shirt with a colorful pattern is sitting at a table, drawing with markers. The child's hands are visible, holding a marker and drawing on a piece of paper. The background is a blurred indoor setting.

Priorisoinnin etiikka: mitä perustuslain mukainen yhdenvertaisuus tarkoittaa terveydenhuollon priorisoinnissa?

Ritva Halila

Pääsihteeri, ylilääkäri

Valtakunnallinen sosiaali- ja terveydenhuollon eettinen neuvottelukunta (ETENE)

Priorisointi

- Edelle/ etusijalle / tärkeysjärjestykseen asettamista
- Arkipäiväistä, jokapäiväistä toimintaa
- Terveystenhoito: joudutaan priorisoimaan
  - kyse on siitä, missä priorisoidaan, ja kuka sen tekee

Priorisointi terveydenhuollossa

- Aina priorisoitu
  - keinomunuaishoito 60-luvulla
  - hammashuolto
  - verisuonikirurgia
  - jonot
  - lääkärin kynä
- Lakeja ja asetuksia säädettäessä tehdään priorisointipäätöksiä
  - lääkkeiden määrääminen, kuntoutus
  - päivystyksen ja hoitojen keskittäminen
  - työterveyshuolto
  - sote

Yhdenvertaisuus

- Perusoikeus: yhdenvertaisia lain edessä - entä arjessa?
  - ei saa syrjiä iän, sukupuolen, iän, alkuperän, ... terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella
- Emme ole yhdenvertaisia:
  - työssäkäyvät etusijalla
  - alueellinen eriarvoisuus
  - monikanavarahoitus eriarvoistava
  - järjestelmä ylläpitää olemassa olevia toimintoja
  - haavoittuvat ryhmät

Yhdenvertaisuus - oikeudenmukaisuus

- raha ongelmallinen priorisointiväline
- hoidon vaikuttavuuden arviointi tähtää yhdenvertaisuuteen - eri potilaita tai sairauksia on kuitenkin ongelmallista laittaa yhdelle viivalle
- hoidon tai hoitamattomuuden kustannukset/ vaihtoehtokustannukset

Priorisointi on vaikea yhtälö

- Raha ratkaisee usein, mutta ei oikeudenmukainen
  - ihminen ei valitse sairauksiaan - kasvuolosuhteetkaan eivät ole kokonaan ihmisen oma valinta
  - sattuma ohjaa myös sairastumista
  - jäljelle jää usein vaihtoehtokustannus joka voi tulla kalliimmaksi
  - voimavarojen jako erityisen tärkeää: sairauksien ennalta ehkäisy ja terveyden edistäminen yleensä halvempaa kuin niiden hoito
  - ehkäisyssäkin on syytä muistaa, että riski $\neq$ sairaus
  - leveämmillä hartioilla voidaan terveydenhoitoa turvata useammalle

Onko ns. löysät
poimittu jo pois
terveyden-
huollosta?

koko ajan
priorisoidaan,
havaitaan me
sitä tai emme

Kyse on paljon
siitä, kuka sitä
tekee, missä ja
miten